

Aan:

██████████

LUX advocaten te Haarlem

Betreft: Middelkoop/Van Erp

Nijmegen, 20 november 2018

Geachte mevrouw ██████████,

Met uw reactie per mail (dd 19 november 2018) op mijn antwoord op uw eerste brief, lijkt het meningsverschil tussen uw cliënt en mij te verzanden in een semantische discussie; over wanneer je iets een 'fout' mag noemen en wat 'lang' is als het over lijsten gaat. Dat lijken me geen kwesties om voor een rechtbank over te gaan kibbelen.

Het valt me ook tegen dat u nogal wat punten en vragen in mijn antwoord op uw eerste brief onbesproken laat. Ik constateer in ieder geval dat u niet bent ingegaan op het door mij aangedragen feit dat uw cliënt in een interview aangegeven heeft juist blij te zijn met een negatieve recensie die slechts enkele dagen voor die van mij verscheen in *NRC Handelsblad* en waarna de verkoop van zijn boek pas goed op gang kwam. Daarmee is volgens mij ook het idee dat uw cliënt schade zou hebben geleden door mijn recensie (nog los van de vraag of dat dan onrechtmatig zou zijn) door u niet onderbouwd.

Ik heb enigszins getwijfeld of ik überhaupt nog een inhoudelijk antwoord op uw brief zou sturen, omdat het mijns inziens neerkomt op een herhaling van het uiteenzetten van onze standpunten. Maar ik zal de meeste punten uit uw brief toch maar bespreken.

U schrijft dat uw "cliënt moet vaststellen dat ik onverminderd doorga[...] met het publiceren van onrechtmatige uitlatingen." zonder die te specificeren. Ook in uw vorige brief was u herhaaldelijk weinig specifiek. Ik kan niet zo veel met dit soort algemeen verwoorde verwijten, ik weet immers niet welke uitlatingen uw cliënt bedoelt en kan zelfs niet beginnen met te bedenken waarom uw cliënt van mening is dat die uitlatingen onrechtmatig zouden kunnen zijn.

U stelt dat ik een eenzijdig beeld geef van het standpunt van uw cliënt. Ik heb u er in mijn e-mail van 8 november 2018 expliciet voor gewaarschuwd dat een eenzijdig beeld bij sommige lezers zou kunnen ontstaan als ik alleen mijn antwoord zou publiceren. Of dat ook daadwerkelijk het geval is, weet ik niet, maar om die mogelijkheid voor te zijn, had ik juist aangeboden om uw eerste brief ook integraal te publiceren. Nu u daar alsnog toestemming voor geeft, lijkt me dit verder voldoende afgehandeld. Uw cliënt kan er natuurlijk op zijn eigen websites ook nog altijd zijn visie over naar buiten brengen.

De kwestie van 'de lijst met fouten' heb ik mijns inziens vrij helder uitgelegd in mijn vorige brief. Ik zie niet in wat er onrechtmatig zou zijn dat ik die niet verstrek, zeker gezien de houding en uitlatingen van uw cliënt sinds ik mijn recensie publiceerde. Misschien vindt uw cliënt het flauw dat ik hem niet verder help, maar dat heeft hij mijns inziens echt aan zichzelf te danken. In mijn vorige brief heb ik u ook het antwoord gegeven dat ik aan zijn redacteur bij uitgeverij Amsterdam University Press heb gestuurd, waarin ik mijn redenen voor het niet sturen uiteen heb gezet. U gaat niet in op de door mij aangevoerde argumenten.

U schrijft dat uw cliënt zich niet kan verdedigen zolang hij die lijst niet heeft, maar hij zou natuurlijk kunnen beginnen met de lijst aan fouten die hij nu zelf al wel uit mijn publicaties kan halen.

En ik zie overigens ook niet in waarom ik zonder enige vergoeding nogmaals bladzijde voor bladzijde het boek van uw cliënt zou moeten doornemen om van al die bladzijden de daarop door mij in de marges aangebrachte aantekeningen in een document te zetten dat goed leesbaar is voor derden. Het lijkt er inmiddels bijna op dat uw cliënt mijn lijst alleen wil ontvangen, omdat het hem een gratis fact-check zou opleveren. Het komt mij wat tegenstrijdig over dat uw cliënt zijn eerdere eis - dat ik de recensie helemaal verwijder - handhaaft, maar nog wel wil profiteren van mijn noeste uitzoekwerk.

Aan andere opmerkingen in uw brief leid ik overigens af dat uw cliënt alles wat ik als fout op die lijst aanmerk, af zal doen als 'van ondergeschikt belang' of punten die volgens hem niet de benaming 'fout' verdienen. Kortom een semantische discussie, die mijns inziens niet de moeite waard is om ons juridisch systeem mee te gaan belasten.

Als de gewraakte bijzin "hij mag de redactie van Kloptdatwel wel mailen voor de lange lijst met fouten die ik verder nog aantrof ..." niet in het stuk had gestaan, had dat mijns inziens ook niets veranderd aan de indruk die de lezer overhoudt na het lezen van de hele bespreking. Dat u in uw brief zoveel woorden wijdt aan het louter noemen van die lijst, verbaast mij derhalve nogal. Er staan meer dan genoeg punten van kritiek uitgewerkt in de bespreking die mijn oordeel over het boek mijns inziens rechtvaardigen. En waarom dat allemaal onrechtmatig zou zijn, maakt u ook volstrekt niet duidelijk. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat uw cliënt zo verbolgen is over mijn bespreking juist omdat mijn kritiek zo stevig onderbouwd is.

U schrijft: "Dat hier sprake is van ongefundeerde en onrechtmatige beschuldigingen behoeft geen betoog.", maar ik denk niet dat veel mensen dat met u eens zullen zijn. Ik acht mijn publicaties in ieder geval voldoende onderbouwd en waarom ze onrechtmatig zouden zijn, ontgaat me ook.

Ik vind het ook verbazingwekkend hoe u beargumenteert dat een van de fouten die ik uw cliënt had aangedragen via Twitter niet als fout moet worden gezien. Het gaat dan om het feit dat uw cliënt in het boek een uitspraak van Truman aanhaalt en aangeeft dat die in 1942 zou zijn gedaan. U maakt er van dat de fout eruit zou bestaan dat uw cliënt Truman als *president* aanduidde. Dat is wel een heel merkwaardige interpretatie van mijn tweet die als volgt luidde: "Slordige fout in 'Patronen van bedrog' van @wmiddelkoop - die uitspraak deed Truman als senator in juni 1941, na de Duitse inval in de USSR. VS was nog niet eens in oorlog met Duitsland." Met daarbij een screenshot van het tekstfragment uit het boek. Dat Truman de opmerking niet maakte toen de VS al in oorlog was met Duitsland maar een aantal maanden voor Pearl Harbor, maakt nogal een verschil. Het lijkt mij volstrekt duidelijk dat hier de fout in de datum ook tot een foutieve interpretatie van de uitlating leidde.

Als uw cliënt denkt dat het mij alleen ging om het verschil in aanduiding van Truman als senator of president, dan heeft hij de tweet inderdaad totaal verkeerd begrepen. Hij had natuurlijk meteen bij mij kunnen navragen door te reageren via Twitter wat ik precies bedoelde als dat hem niet duidelijk was, maar in plaatst daarvan blockte hij mij. Tsja.

U schrijft dat ik geen "materiële fouten" heb aangetroffen. Wat bedoelt u daar nu precies mee? Ik ken het begrip eigenlijk alleen in de sfeer van jaarrekeningen en andere financiële stukken, een nogal specifieke context die ver af staat van boekrecensies.

Dat ik geschreven zou hebben dat uw cliënt van de bronvermelding "een potje heeft gemaakt" is onjuist als u dat wilt opvatten in algemene zin. Die opmerking slaat immers op een concreet voorbeeld dat ik geef (het citaat van Rathenau). Ook schrijf ik nergens dat "de bronvermelding van het hele boek 'flinterdun' is". Ik schreef namelijk "dat die onderbouwing meestal flinterdun is". Het lijkt er haast op dat u *onderbouwing* gelijk wil stellen aan *bronvermelding*. Het boek staat vol

bronnen, dat maakte het juist mogelijk voor mij om na te gaan hoe uw cliënt en zijn coauteur aan hun soms ronduit merkwaardige ideeën kwamen. Als onderbouwing van een betoog kun je o.a. bronnen gebruiken en dan naar die bronnen verwijzen. Maar zelfs met betrouwbare bronnen kan een onderbouwing van een betoog nog ondeugdelijk of flinterdun zijn, het draait erom wat je met de bronnen doet. Dit is mijns inziens allemaal niet zo ingewikkeld, dat leren we op de middelbare school al.

Hierbij aansluitend kom ik nog even terug op dat *fake news*-bericht uit de Zimbabwaanse krant. Zoals al eerder gesteld is het verifiëren of een bron als zodanig bestaat heel wat anders dan het beoordelen of die bron ook betrouwbaar is en een verhaal vertelt dat een auteur als 'waar' wil poneren of als ondersteuning gebruiken in zijn betoog. In mijn stuk heb ik het aangevoerd als voorbeeld van gebrekkig bronnenonderzoek door uw cliënt en zijn coauteur, en misschien impliciet ook wel van slordigheid van de fact-checkers van de uitgeverij (hoewel ik die nergens in de recensie heb genoemd).

In de kwestie of er sprake is van plagiaat, gaat u niet in op mijn argumenten. Waar het, na de door de uitgever aangekondigde aanpassing van dat hoofdstuk, mijns inziens nog om draait, is of er sprake is van plagiaat vanwege overmatige overname van tekst. Het is over het algemeen niet zo dat je grote delen tekst zonder expliciete toestemming van de auteur mag overnemen als je maar zorgt voor een correcte bronvermelding. En dat staat allemaal duidelijk ik mijn stukken. Dat de uitgever van mening is dat het met het opmaken als citaat in de toekomstige drukken opgelost is, laat ik geheel voor zijn rekening; afgaan op zijn mening in deze is mijns inziens te vergelijken met de slager die zijn eigen vlees keurt.

Wat betreft het onderwerp antisemitisme verwijt uw cliënt mij nu - als ik het goed begrijp tenminste - dat het lijkt alsof ik "een ongefundeerde poging tot framing" heb gedaan? Framing als wat dan? Zeker niet als antisemiet, toch? Mijns inziens schilder ik uw cliënt hooguit (en beargumenteerd) af als iemand die het onderwerp antisemitisme bij diverse complottheorieën die aan de orde komen in het boek ten onrechte niet bespreekt. En dat nog genuanceerd met bewoordingen als "misschien met de beste bedoelingen" en "toch wel weer erg ongelukkig". Hoe uw cliënt dit kan zien als 'in verband brengen met antisemitisme' op een klaarblijkelijk door hem als verwerpelijk ervaren manier, begrijp ik nog steeds niet.

En eerlijk gezegd begin ik er onderhand zelf aanstoot aan te nemen dat hij mijn woorden, zelfs na uitleg in mijn vorige brief, nog zo verkeerd interpreteert. Want je zou kunnen stellen dat hij mij nu probeert te *framen* als iemand die te pas en te onpas met het verwijt van antisemitisme komt aanzetten.

Na het lezen van het voorgaande zal het u niet verbazen dat ik niet van plan ben om aan de eisen van uw cliënt te voldoen. Ik denk dat het verschil van inzicht tussen uw cliënt en mijzelf voldoende duidelijk wordt met het publiceren van onze correspondentie. De (potentiële) lezers van het boek van uw cliënt hebben daarmee mijns inziens voldoende informatie om zelf een goed oordeel te vormen.

Met vriendelijke groet,

Pepijn van Erp